

Vài kỷ niệm tại

CÔNG TY KHOAN CẤP NƯỚC MIỀN NAM

• NVH

Trong lá thư Công Chánh hầu như ít thấy đề cập đến Cấp Thủy, hôm nay tôi xin mạo muội viết vài dòng bỗ túc, vì ít viết văn nên có nhiều sai sót xin các anh niệm tình tha thứ cho...

Trước năm 1975, Nha Cấp Thủy được thay thế bằng Quốc Gia Sản Cấp Thủy Cục (QGSCTC) hay (QGTC), Giám đốc là AH VDH. Nhiệm vụ chính của QGSCTC là:

1- Tiếp quản các Công Quán nhà máy nước để thành lập Ty Cấp Thủy.

2- Quản lý các Ty Cấp Thủy toàn miền Nam ngoại trừ Sài Gòn và Đà Nẵng.

Cần Thơ là một trong những thị xã lớn tại miền Nam với những hệ thống giếng cũ kỹ và một nhà máy nhỏ xử lý nước mặt trong khuôn viên Điện Lực dần dần không đáp ứng nhu cầu đòi hỏi với dân số gia tăng nhanh chóng trong những năm cuối cùng của cuộc chiến. Công Quán Nhà Máy Nước Cần Thơ do AH TCS làm Giám đốc nhận được viện trợ Úc để xây dựng nhà máy biến chế nước sông đặt tại Cái Răng. AH LTMC trực tiếp điều hành công trường xây cất. Đây là một trong những nhà máy nước lớn nhất miền Nam thời bấy giờ chỉ sau Sài Gòn Thủy Cục. Công tác hoàn tất năm 1972-1973, Công Quán Nhà Máy Nước Cần Thơ được bàn giao cho QGSCTC và trở thành ty Cấp Thủy Cần Thơ, AH CTP được đề cử làm Trưởng Ty, với văn phòng được xây dựng trong khuôn viên Công Ty Điện Lực. Nhà máy nước đã khánh thành sau đó với sự chứng kiến của Tổng Trưởng Công Chánh DKN.

Tại Sài Gòn sau 1975, QGSCTC đã được tiếp quản bởi anh Chánh, một cán bộ lạp kết từ Bắc vào và đã được đổi tên là Công Ty Khoan Cấp Nước Miền Nam (CTKCNMN). Vài tháng sau đó, một vị Giám đốc khác, kỹ sư V.D. Quý được cử vào làm Giám Đốc. Bác VDQ năm đó 71 tuổi, bác bảo nhân viên gọi

bác bằng Quý cho được thân mật hơn thay vì Ông Giám Đốc. Trong những chuyến đi công tác với bác tại Đà Lạt, Nha Trang, Vũng Tàu v.v... (Cũng cần nhắc lại mỗi lần đi công tác phải đem gạo và xăng theo sử dụng đủ cho cả chuyến đi rất phiền phức), bác dã tâm sự với tôi bác chỉ là cách mạng bất đắc dĩ, trước đây bác là kỹ sư xây dựng thời Pháp trước năm 1954, khi đất nước sắp chia cắt bác sắp xếp đưa vợ con vào trước, bác và người con trai trưởng vì thời thế thay đổi quá mau không kịp lên chuyến tàu chót, đành ở lại. Vợ con bác vào Nam mở tiệm bánh mứt Thọ Tháp số 200A đường Gia Long. Trong thời gian đó tại Sài Gòn chiến dịch đánh tư sản và dẹp buôn bán chợ trời gắt gao. Bác bảo với tôi làm sao mà dẹp được chợ trời. Ví dụ: Ngoài Hà Nội - Chợ Đồng Xuân, con buôn áo quần họ mặc vào người 5, 7 bộ, khi công an hoặc cảnh sát đến họ tản mát mà không có lý do gì để bắt được cả. Nếu có ai muốn mua bộ nào và trả được giá thì họ cởi ngay ra và giao hàng. Trong những năm từ 1975 đến 1978, phong trào thi đua tiết kiệm được đề cao với khẩu hiệu: **Năng Suất cao, Chất Lượng tốt, Tiết Kiệm nhiều** được áp dụng hầu hết khắp các nhà máy, công trường.

Năm 1978, vì biết tôi trước đây có làm việc tại nhà máy nước Cần Thơ, bác VDQ bảo tôi hiện nay nhà máy nước Cần Thơ đang có vấn đề cần phải nghiên cứu, bác cử tôi đi công tác Cần Thơ để xem họ cần những gì?

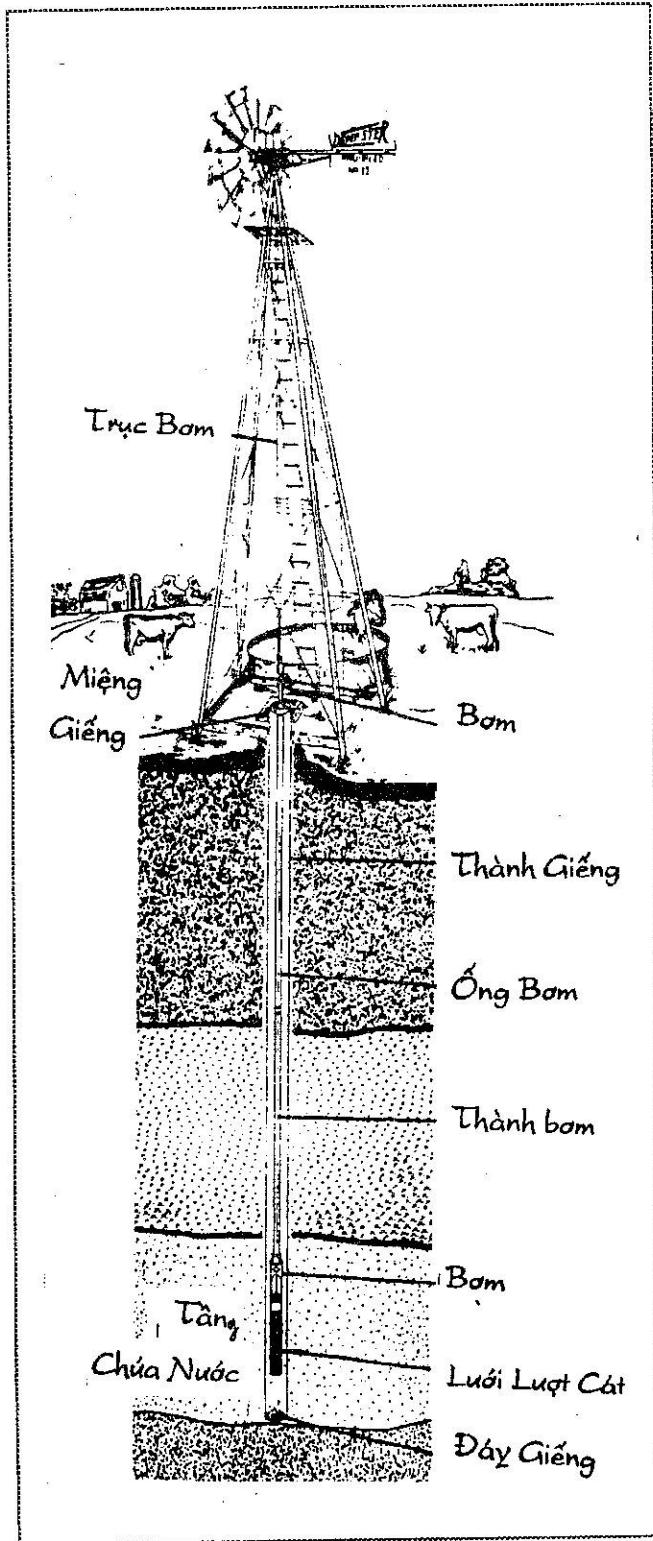
Cầm giấy giới thiệu trong tay bước vào văn phòng Thủ Trưởng cũng là nơi mà cách đây ba năm là văn phòng AH CTP làm việc. Trong phòng treo la liệt những giấy ban khen từ Hà Nội và Tỉnh Uỷ Cần Thơ: nào là sáng kiến tiết kiệm điện, sáng kiến tiết kiệm phèn, sáng kiến sử dụng cát lọc, sáng kiến giữ dòng nước liên tục v.v... làm tôi lo lắng vì nghĩ rằng mình đã gặp một anh chàng kỹ sư cán bộ

cao cấp mà sự hiểu biết kỹ thuật của mình chỉ múa rìu qua mắt thợ. Sau vài phút xã giao anh dẫn tôi đi băng ngang trụ sở làm việc, tại đây tôi không tìm thấy được dù chỉ là một nhân viên quen biết làm việc trước 1975.

Chúng tôi đi vào nhà máy nước Cái Răng làm việc: Thấy hai đống cát sạn khá lớn tưởng là anh định xây cất hoặc sửa chữa bộ phận nào ở nhà máy, tôi hỏi anh cát sạn này để làm gì vậy? Anh bảo: cát sạn này mua từ Long Xuyên để sử dụng cho hồ lọc, hàng tuần nhân viên có nhiệm vụ phải rửa sạch cát để thay thế cho cát lấy từ hồ lọc vì không còn lọc hiệu quả nữa. Trước đây vì hồ lọc không hoạt động hiệu quả, có vùng gió thổi (back-wash) ra quá nhiều, có vùng gió lại không đến nên bùn vẫn còn y nguyên lọc rất chậm, không đủ nước cung cấp cho dân dùng, anh đã sáng kiến cho nhân viên lặn xuống dưới hầm nước lọc để hàn ống hơi đến những nơi mà hệ thống gió không thể đến được trên hồ lọc. Anh cho biết sau sáng kiến đó, nhà máy hoạt động tốt thêm được vài tháng nữa trước khi hệ thống lọc không hoạt động được nữa. Trong khoảng thời gian này cho đến sáng kiến rửa cát bằng tay như đã nói trên, anh đã cho cắt hai lỗ thông hình vuông mỗi cạnh khoảng 40cm trên hai máng nước chảy từ hồ kết cột đến hồ lọc ngay trên miệng hồ chứa nước trong. Nước từ hồ lồng cặn có thể chảy trực tiếp vào hồ chứa nước trong qua hai chỗ cắt ở trên (không cần qua hồ lọc) và bơm ra hệ thống phân phối. Đến đây anh chỉ cho tôi hai chỗ cắt đã được che kín bằng hai mảnh kim loại và đinh ốc, thỉnh thoảng khi hồ lọc không làm việc hiệu quả, những con ốc này lại được mở ra để có dòng nước liên tục đến với dân chúng. Ngoài ra, anh còn cho biết trong những ngày đầu cách mạng anh còn có rất nhiều sáng kiến như tiết kiệm điện vì đã khám phá ra trong hệ thống lồng lọc nước này, hệ thống kết cột dư thừa nên anh đã ra lệnh tắt các động cơ của máy kết cột và kết quả đã tiết kiệm được rất nhiều điện cho cơ quan. Về phèn lọc nước, anh chỉ sử dụng khoảng phân nửa mà trước đây AH CHP đã sử dụng.

Trở về Sài Gòn, tôi đã phúc trình lại cho bác Giám đốc VDQ những điều mắt thấy tai nghe như đã nói ở trên, và kết luận: Nguyên nhân chính làm trực trách nhà máy nước bắt

nguồn từ việc sử dụng phèn không nồng độ và tắt các động cơ trong hồ lồng cặn mà trước đây cán bộ lãnh đạo đã chỉ thị thi hành. Muốn nhà máy nước Cần Thơ hoạt động có hiệu quả ta phải trả lại từ đầu, bỏ các sáng kiến tiết kiệm điện, phèn lọc nước, lấy ra các ống dẫn

hơi đã được gắn thêm không cần thiết trong hệ thống thổi gió, chọn lọc lại cát sạn cho đúng tiêu chuẩn mà trước đây đã dùng. Điều hành lại nhà máy y như trước năm 1975 đã làm. Tôi đã nói riêng với bác VDQ là rất buồn nhìn những sáng kiến phá hoại đã được thực hành tại nhà máy nước Cần Thơ, và khổ tâm vì bên cạnh nhà máy nước tối tân chỉ mới khánh thành vài năm, cấp lãnh đạo được nhiều ban khen từ trung ương Hà Nội cho đến địa phương Cần Thơ mà dân chúng phải uống nước sống (nước không lồng lọc) trong nhiều tháng.

Lợi dụng QGSCTC đã để lại một số quạt gió của Mỹ (bơm nước giếng sâu) và của Úc (bơm nước thủy nông) CTKCNMN đã cho chế tạo rất nhiều quạt gió cùng kiểu và kích thước gắn tại các vùng Kinh Tế Mới tại Phước Long, Bù Đăng, Bù Đốp... Diễn hình là quạt gió mâu gắp tại cổng ra vào cơ sở CTKCNMN tại Tân Sơn Nhất. Nơi đây đã được các cán bộ kỹ thuật cao cấp miền Bắc nhiều lần đến tham quan và chỉ đạo. Thông thường thì quạt không hoạt động cho đến khi có gió lớn quạt mới quay và bơm nước ra trông rất đẹp mắt. Những lúc có gió lớn nước được chảy ra là tất cả các cán bộ ở cả hai văn phòng Sài Gòn và Tân Sơn Nhất đều đến ngắm nghĩa ra vẻ tự đắc về sáng kiến này. Quạt được nối với bơm ở trong giếng sâu bằng một trục sắt rất dài, trọng lượng cả 100 đến 200 kg, do đó muốn đẩy một ít nước ra khỏi giếng cũng phải cần một lực rất lớn để nâng trục sắt lên quay nửa vòng trước khi tạo được lực cần thiết dùng cho việc bơm nước ra. Lúc ngừng hoạt động, trục bơm có vị trí thấp nhất. Do vậy quạt chỉ hoạt động khi có gió lớn. Vì cần có gió lớn để nâng trục bơm lên trước khi cánh quạt có thể quay nên một đôi lúc quạt gãy cánh trước

khi bơm được nước lên khỏi mặt đất.

Một điều rất buồn cười là tất cả cán bộ chỉ đạo kỹ thuật miền Bắc đã rất hân diện về công trình này, đã không tìm được giải pháp để khắc phục trở ngại trên. Tất cả các quạt gió ở các khu kinh tế mới đều chung tình trạng, dân chúng tại các vùng kinh tế mới phải đi xách nước từ các sông, rạch về uống. Giải pháp dễ dàng để khắc phục trở ngại trên là đặt các khối đối trọng đối diện và cân bằng với trục của bơm, chỉ cần một cơn gió nhẹ cũng có thể bơm được nước lên. Sở dĩ tôi không đem ý kiến của mình trình cho Giám đốc cán bộ chỉ vì bác VDQ có tâm sự với tôi: Kinh nghiệm trong chế độ cộng sản nếu ý kiến mình áp dụng hay cán bộ sẽ được thưởng, còn nếu trực trặc thì sẽ bị kết tội phá hoại cách mạng. Ngay cả cán bộ cao cấp dù chỉ bị kết tội một lần cũng khó sống dưới chế độ.

Tại văn phòng Tân Sơn Nhất cũng còn có một số sáng kiến đáng được ghi nhớ như Ty Dụng Cụ do cán bộ Phước Lanh đạo, đã dùng sắt ống nước tiện thành các vòng nén của Piston sử dụng chạy máy nổ tại các nhà máy nước tinh ly mà kết quả là sau khi chạy được một tuần lễ, họ đã phải đem trả lại vì không còn độ nén nữa. Đầu năm 1979, tôi vượt biển đến Mã Lai nên không còn liên lạc được với CTKCNMN nữa. Tháng 12 năm 1995, tôi trở về Việt Nam có ghé số 200A đường Gia Long nay đổi là đường Lý Tự Trọng, cô bán hàng ở trong nhà cho biết bác VDQ đã ra đi cách đây hai năm, chỉ còn cậu con trai trưởng đang ngủ trưa ở trên lầu.

Ngày nay sau bao nhiêu sáng kiến, ban khen... họ đã trở lại thực hành những gì mà chúng ta đã làm trước năm 1975.

